

21.065

ՀԱՍՈՒ Պետական Մանկավարժական Ինստիտուտի Հեռակա բաժնի

05 FEB 2001

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ ՀԵՌԱԿԱ ՄԱՆԿԱ-
ՎԱՐՃԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՈՒՍԵՆՈՂՆԵՐԻՆ
ՔԱՂԱՔԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ
ԿՈՆՏՐՈՆ ԱԾԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Հեռակայողների կողմից կոնտրոլ աշխատանքներ գրելու գործին օգնելու, նրանց ուշադրությունը յուրաքանչյուր թեմայի հիմնական հարցերի վրա դարձնելու և աշխատանքների որակը բարձրացնելու նպատակով, Հեռակա Մանկավարժական Ինստիտուտն ուղարկում է ստորև շարադրված մեթոդական ցուցումները: Միաժամանակ նշվում է, որ այդ ցուցումները չպիտի ծառայեն որպես ընդհանուր շաբլոն, որին հեռակայողը հետևի միայն: Յուրաքանչյուր հեռակայող կարող է իր համար աշխատանքի խնդրույուն ծրագիր կազմել, որն այս կամ այն մոմենտներում կարող է առաջադրվող սրբոգական այս ցուցումների ծրագրից տարբերվել: Սակայն թեմայի բոլոր հիմնական հարցերը կոնտրոլ աշխատանքում պետք է ստանան ծավալուն և ճիշտ լուսարանում:

Նախ քան առաջին թեմաների մասին մեթոդական ցուցումներին անցնելն անհրաժեշտ ենք համարում հեռակայողների ուշադրությունը հրավերել մի քանի տեխնիկական կանոնների վրա, որոնց պահպանումը կոնտրոլ աշխատանքների կատարման ժամանակ ղգալիորեն կթեթևացնի աշխատանքների անցնելիս:

(19100-առ)

1
БИБЛИОТЕКА
Академии Наук
УРСР

Այդ կանոններն են՝

1. Գրել ընթերցանելի թանաքով:

2. Թողնել լուսանցքներ, որոշեալի սեղանները կարողանա ձեռք աշխատանքների լուսանցքում անհրաժեշտ դիտողություններ անել:

3. Աշխատանքի մեջ քննվող հարցերը բաժանել համապատասխան մասերի:

4. Յուրաքանչյուր տալ տվյալ թեմայի վրա աշխատելու ժամանակ օգտագործված գրականությունը:

1-ին ԹԵՄԱ

Կապիտալիստական ռահագործման եռթյունը

Այս թեմայի մասին գրավոր աշխատանքներում պետք է պարզել հավելյալ արժեքի թեորիայի նշանակությունը, որպես Մարքսի տնտեսագիտական ուսմունքի անկյունաքարը: Պետք է դրսևորել հավելյալ արժեքի աղբյուրը և նրա նշանակությունը, տալ կապիտալի ու նրա բաղկացուցիչ մասերի անալիզը և քննադատության ենթարկել հավելյալ արժեքի վերաբերյալ հակամարքսիստական տեսությունները: Բացահայտելով վարձու աշխատանքի շահագործման վրա հիմնված արտադրության կապիտալիստական եղանակի էությունը—անհրաժեշտ է ցույց տալ տնտեսության սովետական սոցիալիստական սխալումի առաջնությունները, որ ոչնչացրել է մարդը մարդու կողմից շահագործելու բոլոր ձևերը:

Այս թեման չի սպառում հավելյալ արժեքի ամբողջ թեորիան, որովհետև դժվար է մի աշխատանքում շարադրել նրան վերաբերող բոլոր հարցերը: Մասնավորապես տվյալ թեմայի մեջ չի մտնում բացարձակ և հարաբերական հավելյալ արժեքի հարցը և արդյունաբերության մեջ կապիտալիզմի զարգացման պատմական երեք հիմնական փուլերի բնութագրերը:

Ելնելով վերոհիշյալից, տվյալ թեմայի մասին աշխատանքում պետք է մտցնել հետևյալ հարցերը.

1. Շահագործման մինչև կապիտալիստական ձևերը.
2. Կապիտալիստական շահագործումը որպես շահագործման պատմական առանձին ձև.
3. Հավելյալ արժեքի աղբյուրը.
4. Կապիտալը ու նրա բաղկացուցիչ մասերը.
5. Կապիտալի ու հավելյալ արժեքի բուրժուական, ֆաշիստական և սոցիալ-դեմոկրատական տեսությունների քննադատությունը.
6. Հավելյալ արժեքի թեորիայի նշանակությունը Մարքսի տնտեսական ուսմունքում.
7. Մարդը մարդու կողմից շահագործելու լիկվիդացիոն ՍՍՌՄ-ում:

1. Շահագործման մինչև կապիտալիստական ձևերը

Այս հարցը հաջորդ հարցի համար պետք է հանդիսանա որպես ներածություն և անհրաժեշտ է շարադրել շատ կարճ: Նրա նպատակն է ցույց տալ, որ «կապիտալը չի ստեղծել հավելյալ աշխատանք» (Մարքս), որ մինչև կապիտալիզմը ևս դասակարգային հասարակարգերում շահագործումը գոյություն ունեցող (ստրկատիրական և ֆեոդալական հասարակություններ), բայց շահագործման մինչև կապիտալիստական այդ ձևերն ունեն իրենց սպեցիֆիկ առանձնահատկությունները, որոնք տարբերվում են կապիտալիստական շահագործման ձևերից:

Շահագործման մինչև կապիտալիստական ձևերի բնութագրման համար կարգալ հետևյալ գրականությունը.

Ժողովածու.—«Մարքսն ու Էնգելսը անտիկայի մասին», էջ՝ 72—76.

Մարքս.—«Կապիտալ», 3-րդ հատոր, 2-րդ մաս, գլուխ 47, 2-րդ, 3-րդ և 4-րդ հոդվածները.

Էնգելս.—«Ընտանիքի» մասնավոր սեփականության և պետության ծագումը», գլ. 9-րդ.

Լենին.—«Դասակարգություն պետության մասին», հատ. 24.
» «Կապիտալիզմի զարգացումը Ռուսաստանում», հատ. 3-րդ, գլուխ 3-րդ, հատվ. 1-ին:

2. Կապիտալիստական շահագործումը, որպես շահագործման պատմական առանձին ձև

Կապիտալիստական շահագործմանն ամենից առաջ պետք է մոտենալ պատմականորեն, որպես շահագործման առանձին ձևի, որը տարբերվում է նրան նախորդող ձևերից ու երևան է եկել զարգացման որոշ աստիճանում: Տվյալ հարցի խնդիրն է՝ պարզել վարձու աշխատանքի տարբերությունը ստրկական և ճորտական աշխատանքից և բնութագրել պատմական այն պայմանները, որոնց ժամանակ տեղի է ունենում շահագործման ֆեոդալական ձևից կապիտալիստականի անցումը:

Այս հարցի վերաբերմամբ ուշադրությունը կարգալ հետևյալ գրականությունը.

Մարքս.— «Կապիտալ», առաջին հատոր, գլ. 4-րդ, 3-րդ հատվ., գլ. 13-րդ, 3—9 հատվածները.

» «Կապիտալ», 1-ին հատ., գլ. 24 (մասնավորապես պարագրաֆ 2-ը).

» «Կապիտալ», 1-ին հատոր, գլուխ 17:

3. Հավելյալ արժեքի աղբյուրը

Պարզելով, թե պատմականորեն ինչպես է առաջացել կապիտալիստական շահագործումը, պետք է անցնել թեմայի կենտրոնական հարցին—հավելյալ արժեքի հարցին: Այս հարցը պարզելու համար պետք է կանգ առնել հետևյալ հիմնական մոմենտների վրա.

ա) Կապիտալի ընդհանրական ֆորմուլան, նրա նմանությունը ու տարբերությունը հասարակ ապրանքաշրջանառությունից.

բ) Կապիտալի ընդհանրական ֆորմուլայի հակասությունները.

գ) Աշխատուժի գնումն ու վաճառքը.

դ) Աշխատանքի պրոցեսն ու արժեքի մեծացման պրոցեսը:

Այս հարցի ուսումնասիրման հիմնական աղբյուրը հանդիսանում է՝

Մարքս.— «Կապիտալ», 1-ին հատոր, գլ. 4 և 5:

4. Կապիտալը եվ նրա բաղկացուցիչ մասերը

Վերլուծելով հավելյալ արժեքի և նրա աղբյուրի էությունը, պետք է անցնել կապիտալի վերլուծմանը: Այդ դեպքում անհրաժեշտ է ուշադրություն դարձնել հետևյալ երկու մոմենտների վրա.

ա) Պարզել կապիտալի ընդհանուր հասկացողությունը, կապիտալը որպես պատմական կատեգորիա և բուրժուական հասկացություն՝ արտադրական հարաբերությունների արտահայտությունը.

բ) Տալ կապիտալի բաղկացուցիչ մասերի՝ հաստատուն և փոփոխուն կապիտալի բացատրությունը:

Առաջին հարցի առթիվ անհրաժեշտ է լուրջ ուշադրություն դարձնել Մարքսի «Վարձու աշխատանք և կապիտալ» աշխատությունը, իսկ երկրորդ հարցի մասին կարդալ Մարքսի «Կապիտալ»-ի 1-ին հատորի 6-րդ գլուխը:

5. Կապիտալի եվ հավելյալ արժեքի բուրժուական եվ սոցիալ-դեմոկրատական սեռությունների բնագիտությունը

Բուրժուական տնտեսագետների կողմից արված՝ կապիտալի ամենատարածված ու տիպիկ բնորոշումը (կապիտալի նույնացումը աշխատանքի կուտակման հետ, կամ արտադրամիջոցների հետ), Մարքսը ոչնչացնող քննադատություն է եկեղծարկում իր «Վարձու աշխատանք և կապիտալ» աշխատության մեջ: Այս հարցի շարադրման ժամանակ պետք է առանձին ուշադրություն դարձնել, թե ինչպես բուրժուական տնտեսագետ

ները կապիտալը բնորոշում են, որպես հավիտենական, ու ոչ պատմական կատեգորիա և գրեթե բոլոր աշխարհային բուրժուական ապոլոգետիկ իմաստը: Մանրամասն է նաև ցույց տալ, որ սոցիալ-դեմոկրատական թեորիտիկները դավաճանելով մարքսիզմին գնում են բուրժուական անտեսագետների հետևից և կրկնում կապիտալի նրա՞նց բնորոշումը:

Այնուհետև պետք է անցնել հավելյալ արժեքի աղբյուրի բուրժուական թեորիաների քննադատությանը: Ընդամենն առանձնալի քննադատության պետք է ենթարկել վոլգար տնտեսագետներին (Ժան Բատիստ Սեի՝ կապիտալի արտադրողականության թեորիան, Սենիորի՝ ժուժկալության թեորիան և «վերջին ժամ» թեորիան), ցույց տալով նրանց ամբողջովին ոչ գիտական լինելն ու բուրժուական ապոլոգետիկ էությունը: Պետք է ցույց տալ նաև, որ սոցիալ-դեմոկրատական թեորիաները սկզբից ինքն ենթարկում Մարքսի հավելյալ արժեքի ուսմունքը ու միակցվում են բուրժուական ապոլոգետների հետ:

Վոլգար տնտեսագետների թեորիաների քննադատությունը Մարքսը տալիս է մի շարք տեղերում: Մասնավորապես պետք է նշել «Կապիտալ»-ի հետևյալ գլուխները—3-րդ հատ. 2-րդ մաս, գլ. 48 (կապիտալի արտադրողականության թեորիայի քննադատությունը), 1-ին հատ., գլ. 22, պարագրաֆ 2 (ժուժկալության թեորիայի քննադատությունը), 1-ին հատ., գլ. 7, պարագր. 3 (Սենիորի «վերջին ժամ» թեորիայի քննադատությունը):

6. Հավելյալ արժեքի թեորիայի նեանակությունը Մարքսի տնտեսական ուսմունքում

Եզրափակման մեջ անհրաժեշտ է ցույց տալ Մարքսի հավելյալ արժեքի թեորիայի գիտական և հեղափոխական հսկայական նշանակությունը, որը Լենինի արտահայտությունը հանդիսանում է Մարքսի ամբողջ տնտեսական ուսմունքի անկյուն

նաքարը: Այդ հարցի վերաբերյալ հարկում է արդեն ուսումնասիրել հետևյալ աշխատությունները.

Էնգելս.—«Կապիտալ»-ի 2-րդ հատորի առաջաբանը.

» «Սոցիալիզմի զարգացումը ուսույթային դեպի գիտություն».

Լենին.—«Մարքսիզմի երեք աղբյուրները և երեք բաղկացուցիչ մասերը», 18-րդ հատոր:

» «Կարլ Մարքս», 18-րդ հատոր:

7. Մարքս-մարդու կողմից ճանապարհորդություն լիկվիդացիան ՍՍՍՄ-ում

Բացահայտելով կապիտալիստական շահագործման էությունը, եզրակացության մեջ անհրաժեշտ է ընդգծել մեր սոցիալիստական տնտեսության սկզբունքային տարբերությունը կապիտալիստականի, ցույց տալով, որ Հոկտեմբերյան Սոցիալիստական Մեծ հեղափոխությունը, ի տարբերություն նախորդ բոլոր հեղափոխությունների, իր հետ չբերեց շահագործման մի ձևից մյուսին անցում, այլ վերջնականապես լիկվիդացիայի ենթարկեց մարդը մարդու կողմից շահագործելու բոլոր ձևերը: Այս հարցի առթիվ կարգալ հետևյալ գրականությունը.

Նտալին.—«Ժառ. հարվածային կոլանտեսականների համամիութենական առաջին համագումարում».
«Լենինիզմի հարցերը», էջ 662—677.

» «Կենտրոնական Կոմիտեի քաղաքական հաշվետվությունը Համգ(բ)Պ 16-րդ համագումարին», «Լենինիզմի հարցերը», էջ 441—556.

» «ՍՍՍՄ Սահմանադրության նախագծի մասին», հատվ. 2-րդ.

«ՍՍՍՄ Սահմանադրությունը», 1-ին և 10-րդ գլուխները:

ՔԱՂԱՔԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՄԲԻՈՆ

7915

33

Ե-81

« Ազգային գրադարան

NL0061855